

TEKNIIKAN HISTORIAN TASOT

Tieteellisen aikakauskirjan tavoite on julkaista laadukkaita artikkeleita ja muita kirjoituksia omalta erikoisalaltaan, akateemisten tutkijoiden tavoite puolestaan on kirjoittaa ja saada julki tällaisia artikkeleita ja muita kirjoituksia. Tätä nykyä myös yliopistoilla on intressinsä asiassa, sillä osa yliopistojen saamasta rahoituksesta on jo muutaman vuoden ajan riippunut siitä, miten paljon ja minkä tasoisia julkaisuja niiden henkilökunta saa aikaan vuosittain.

Julkaisujen tason mittaaminen perustuu Tieteellisten seurain valtuuskunnan yhteydessä toimivaan Julkaisufoorumi-luokitusjärjestelmään. Niin kutsutussa JUFossa kotimaiset ja kansainväliset tieteelliset sarjajulkaisut on luokiteltu ykkös- eli perustasoon, kakkos- eli johtavaan tasoon ja kolmos- eli korkeimpaan tasoon. Kakkos- ja kolmostason ryhmiin hyväksytään vain rajallinen määrä lehtiä. Lehdet ja sarjat, jotka jostain syystä eivät täytä laadukkaan ja vertaisarvioitun tieteellisen julkaisun kriteerejä, on luokiteltu nollassolle. Tekniikan Waiheet on luokittelussa sijoitettu ykköstasolle, mistä voimme olla ylpeitä: Olemme ansioituneen tieteentekijäpaneelin laadukkaaksi arvioima tieteellinen aikakauskirja.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on määrittellyt, miten paljon eri tasoilla julkaistut artikkelit tuottavat rahaa julkaisijoiden yliopistoille. Vuosina 2015–2016 nollassoluokkakin toi vielä rahoituspisteitä yhden kertoimen verran, ykköstason julkaisu puolellatoista kertoimella ja kakkos- sekä kolmostasot molemmat tästä tuplaten kolmosen kertoimella. Ensi vuoden alusta tilanne kuitenkin muuttuu, kun ministeriön ehdotuksen mukaan nollasson kerroin putoaa lähes nolllille, 0,1:een ja ykköstason kertoimeksi jää enää yksi. Kakkostason julkaisu tuo yhä

SISÄLLYS

Pääkirjoitus: Tekniikan historian tasot Tiina Männistö-Funk	3
Tekniikan Historian Seuran uusi puheenjohtaja esittäytyy: Elämäni tekniikkana ja taloutena Anna Sivula	6
Artikkelit	
Naurettava pirunkone: Automobiili-huumori 1900-luvun alun lehdissä Teija Försti	8
Näkökulma-artikkeli	
Näkökulmia tekniikan historian tutkimukseen Kari Leppälä	23
Katsaukset	
Matkustajia, puutavaraa ja vallankumouksellisia unelmia: Rautatieliikenne Suomen historiankirjoituksessa (Timo Myllyntaus)	32
Konferenssit	
SHOT - Society for the History of Technology Annual Meeting, Singapore 22.–26.6.2016 (Aaro Sahari, Saara Matala & Ellan Spero)	43
Museot ja näyttelyt	
We built a nation: Teknokratian rakennusprojekti esillä Singaporen kansallismuseossa (Saara Matala)	46
Haaveita ja harha-askelia Tekniikan museossa: Uusi viestintäteknologian perusnäyttely avattu yleisölle (Mirkka Hekkurainen)	48
Arviot	
Kauniita koneita (Veijo Kauppinen, valokuvat Ilkka Lapinleimu)	50
Kätten teot perinpohjaisessa tarkastelussa (Tiina Männistö-Funk)	52
Valtion yhtiöistä (Veijo Kauppinen)	54
Uutiset	
THS ry: kokouskutsu	57
Abstracts	58

kolme rahoituspistettä ja kolmostason nyt puolestaan neljä. Varsinkin humanistisissa tiedekunnissa linjaus herättää huolta, sillä niiden henkilökunta julkaisee enimmäkseen JUFO-tasolla yksi.

Ymmärrettävästi tiedekunnat haluavat pystyä jatkossakin maksamaan palkkaa työntekijöilleen ja toivovat siksi, että nämä suuntaisivat julkaisuponnistelunsa ylimpien tasojen lehtiin. Humanistiset tieteet toimivat kuitenkin julkaisuteknisesti eri tavoin kuin esimerkiksi luonnontieteet, sillä humanististen alojen tutkimus ei ole millään tasolla tarkoitettu vain toisten asiantuntijoiden luettavaksi. Esimerkiksi historian tutkimuksen tehtävä on edistää yleisesti kaikkien ihmisten ymmärrystä menneisyydestä ja sen vaikutuksista nykypäivässä. Siksi on olennaista, että historian tutkijat julkaisevat tutkimustuloksiaan myös kotimaansa kielellä ja helposti saavutettavissa julkaisuissa, eivät vain englanninkielisissä huippujulkaisuissa.

Tutkijoiden vahva ohjaaminen julkaisemaan lähinnä kakkos- ja kolmostasoilla on arveluttavaa monista syistä. Voiko pelkkää huipputasoa tutkimusta olla olemassa ilman perustasoa? Voiko pyramidin huippu leijua ilmassa vailla perustuksia? Entä miten käy pienten erikoisalojen tutkimusperinteiden ja kansallisella tasolla tapahtuvan tiedejulkaisemisen, jotka perustuvat pitkälti ykköstasolle rankatuille julkaisuille? Ylimpien tasojen julkaisut ovat harvassa maailmallakin. Monet kansainväliset, perinteikkäät ja laadukkaat erikoisjulkaisut historian alalla ovat JUFO-tasolla 1, siis samalla tasolla Tekniikan Waiheiden kanssa. Näihin kuuluu esimerkiksi liikennehistorian johtava aikakauskirja *Journal of Transport History*, jota on julkaistu 1950-luvulta lähtien.

Erityisalojen historiantutkimus tukee yleisen historiatietouden lisäksi tutkimansa alan itseymmärrystä ja toimintaa nykypäivässä, tekniikan historian tapauksessa tekniikan alan itseymmärrystä ja toimintaa. Siksi useimmat suuret teknilliset korkeakou-

Tekniikan Waiheita on Tekniikan Historian Seura THS ry:n kustantama aikakauslehti. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden tilaushinta on 36 e/vuosi. Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Sampsa Kaataja, sampsa.kaataja@uta.fi, tai seuran [www-sivujen](http://www.ths.fi) kautta (www.ths.fi) tai seuran postiosoitteeseen (ks. sivu 2).

Tekniikan Historian Seuran jäsenille lehti lähetetään jäsenetuna. Kestotilaus jatkuu ilman eri uudistusta tilauksen peruutukseen asti. Tilauksen voi peruuttaa ilmoittamalla asiasta toimitukselle. Toimitus myy lehden vanhoja irtokappaleita, mikäli niitä on jäljellä.

Toimitus- ja ilmoitusmateriaali sähköpostitse päätoimittajalle tai toimitussihteerille. Normaali-postissa lähetettävän aineiston kohdalla ota yhteys toimitukseen (ks. toimituksen yhteystiedot s. 2). Lehti vastaanottaa julkaistavaksi kirjoituksia teknologian historian eri aloilta. Aineiston jättö: artikkeleiden osalta ota yhteys päätoimittajaan, muu aineisto numeroon 4/2016 6. marraskuuta.

Lehti ottaa arvosteltavaksi alalta kirjoitettuja julkaisuja, painotuotteita ja näyttelykäsikirjoituksia. Lehti ei palauta pyytämättä lähetettyjä tekstinäytteitä tai valokuvia. Valokuvien käsittelystä pyydetään sopimaan erikseen päätoimittajan kanssa.

Artikkelien sisällöstä ja niissä esiintyvistä mielipiteistä vastaa kirjoittaja. Artikkelit tarkastetaan vertaisarviointimenetelmällä. Kuvamateriaalin luovuttaja vastaa kuvien julkaisuoikeudesta. Yksityiskohtaiset kirjoitus- ja aineisto-ohjeet löytyvät Tekniikan Historian Seuran kotisivuilta <http://www.ths.fi/ohjeet.htm>.

lut tutkivat ja opettavat myös teknologian historiaa. Pitkien kehityslinjojen tunteminen antaa perspektiiviä, kun tehdään teknologisia ratkaisuja tulevaisuutta varten. Historiantutkimus ei ole siis olemassa ensi sijassa muita historiantutkijoita varten. Samoin sen tulokset eivät esimerkiksi lääketieteen tavoin leviä tieteellisen pyramidin huipulta kansalaisia hyödyttäväksi sovelluksiksi, vaan tarjoavat tietoa horisontaalisemmin, vaikka teknologian historian julkaisujakin voidaan hahmottaa ylöspäin kapenevan pyramidin muotoon.

Tässä Tekniikan Waiheiden numerossa pitkien tekstien kirjoittajina esiintyy kolme nimeä, jotka ovat levittäneet tekniikan historian tuntemusta: Vertaisarvioidun artikkelin varhaisesta autoiluhuumorista kirjoittanut Teija Försti, puheenvuoroartikkelin teknisten tieteiden näkökulmasta tekniikan historiaan kirjoittanut Kari Leppälä ja katsausartikkelin suomalaisesta rautatiehistoriasta kirjoittanut Timo Myllyntaus ovat kaikki sekä opettaneet tekniikan historiaa että julkaisseet siitä niin akateemisia kuin yleisjaisiakin tekstejä, siis tukeneet alamme koko pyramidia sen kaikilla tasoilla.

Eri tasojen tärkeydestä muistuttavat myös lehden muut kirjoitukset: Tekniikan Historian Seuran uuden puheenjohtajan esittäytyminen, raportti tekniikan historian huippukonferenssista SHOTista, kirjarvostelut sekä uutiset alan museoiden toiminnasta. Tekniikan historia ei elä pelkästään kakkos- ja kolmostasolla, vankka perustaso on sille vähintään yhtä tärkeä.

Tiina Männistö-Funk